

V Ä Y R Y S I Ä 1 5 0 0 - J A 1 6 0 0 - L U V U I L L A M U U T T O L I I K K E I D E N A I K A K A U S I N A

Puolangan Väyryset kutsuivat v. 1988 Väyrysiä ensimmäiseen sukkokokoukseen Puolangalle. Ensimmäinen kokous juhlineen oli menestys, noin 300 hengen laskettiin ottaneen osaa tapahtumiin. Ensimmäisessä, niinkuin myöhemmissäkin tapaamisissa on ollut mukana Kainuun Väyrysten lisäksi myös Kestilän Väyrysiä. Myöhemmin myös Juuan Väyrysiä Pohjois-Karjalasta on liittynyt sukuseuraan. Ensimmäisen sukuseuran kokouksen aikoihin Väyrysen-nimisiä oli Suomessa vajaat 3000.

Ensimmäiseen kokoukseen oli laadittu myös 1600-luvun Väyrysisistä sukutauluja ja esitelmä Väyrysten tulosta Kainuuseen. Lisäksi esillä oli sukutauluja Väyrysisistä Kainuussa. Samalla myös selvisi, että useita sukuhaaroja oli tutkittu melko täydellisesti kirkon historiankirjoista. Vanhemmat sukutaulut olivat 1600-luvun osalta ylimalkaisia. Samoin Kestilän sukuhaaraa oli tutkittu, mutta siltäkin osin puutteellisesti 1600-luvun osalta.

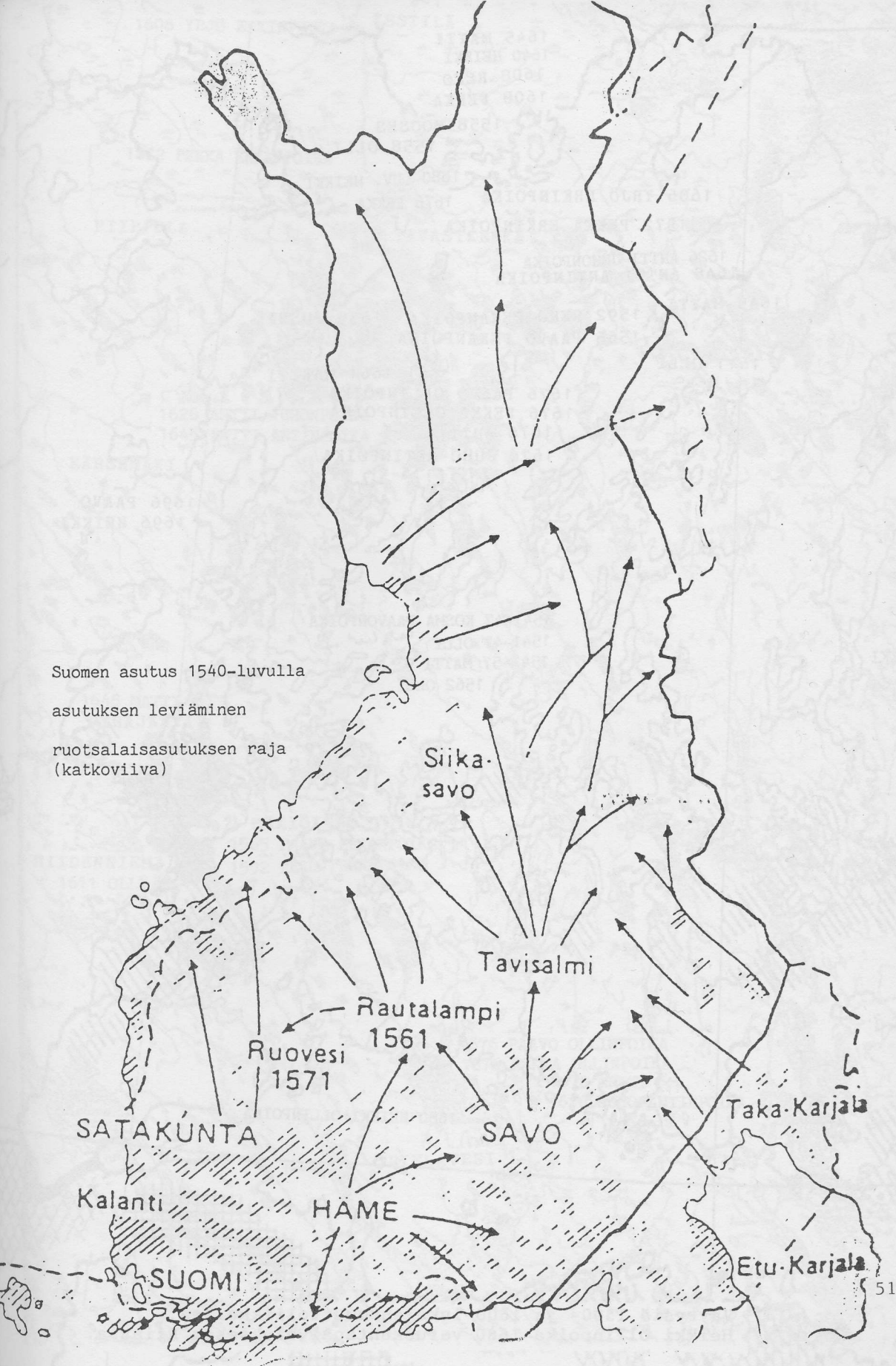
Savossa

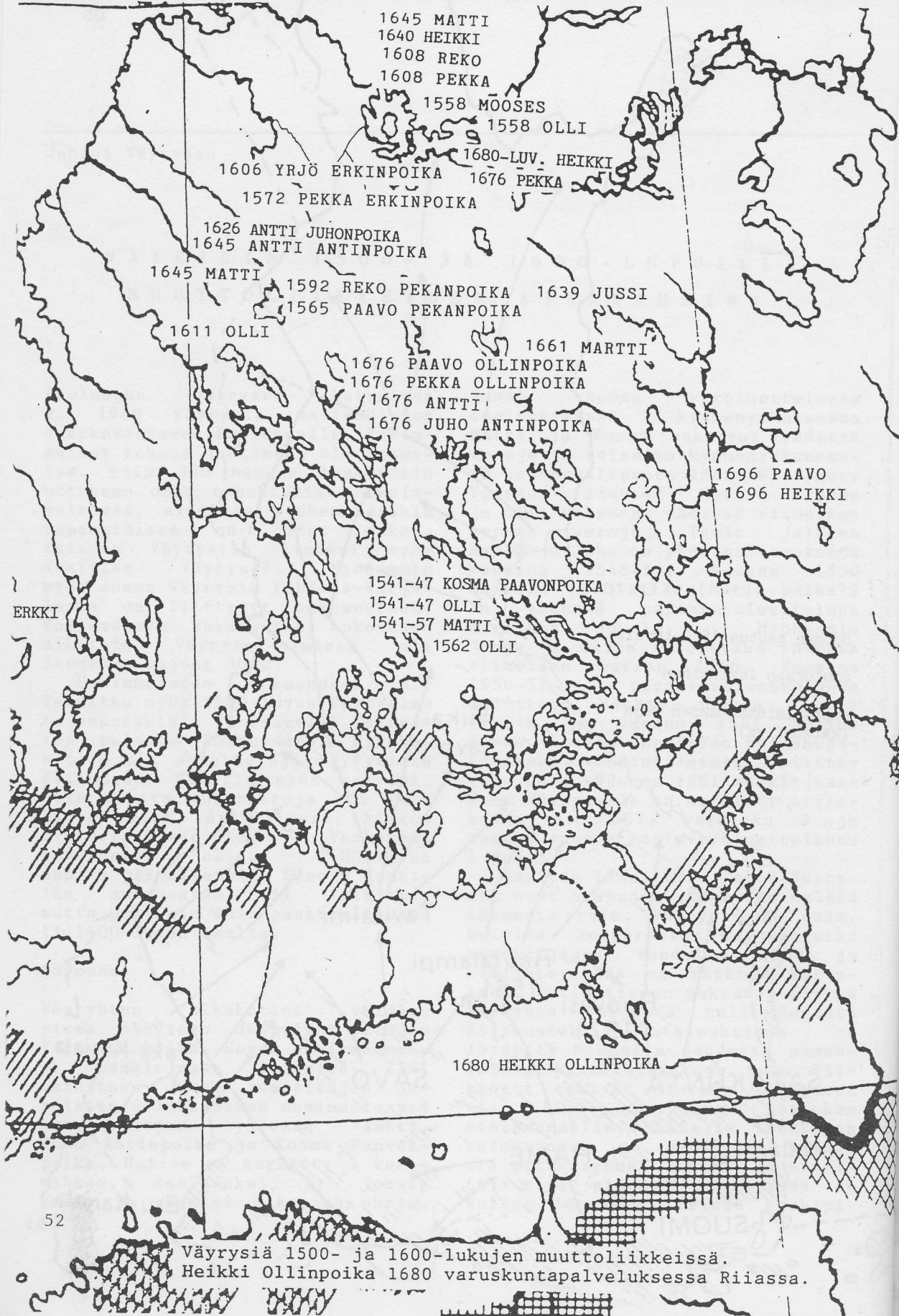
Väyrysten alkukotina voidaan pitää nykyisen Jäppilän pitäjän Väyrylän kylää. Savon ensimmäisessä maakirjassa vuodelta 1541 mainitaan Juvan suurpitäjän Joroisten neljänneksen ensimmäisessä kymmenyksessä yhdessä **Antti, Juho Antinpoika ja Kosma Paavonpoika**. Heille on merkitty 5 veronahkaa, maaluvuksi 1, jousia kolme ja veroksi 3 kappa ohria.

Saman vuoden veroluettelossa ensimmäisessä kymmenyskunnassa **Matti** ja Kosma maksavat yhdessä veroja ja toisessa kymmenyskunnassa on verollepantu Antti Väyrynen. Vuosina 1546-47 **Matti**, Kosma ja Olli maksavat yhdessä viimeisen kerran veroja. Tämän jälkeen **Matti** ja **Juho** on yhdessä verotettu vuosina 1548-50. Vuonna 1550 **Matille** ja **Ollille** (Matin poika?) on yhdessä papinveroluetteloon merkitty jousia -. Myöhemmin **Juha** ja **Ollia** verotetaan yhdessä viimeisen kerran 1556. Vuosina 1556-57 papinveroluettelossa mainitaan **Matti**, jousia 1, ei veroja ja vuonna 1557 autio. Tämän jälkeen Joroisten neljänneksen kunnassa voudintileissä esiintyy vain **Juho**. Vuoden 1561 maakirjassa **Juho** Väyrykselle on merkitty arviokunta n:o 667, veroluku 3 ja samana vuonna papinveroluettelossa 1 jousi.

Näyttää ilmeiseltä, että Väyryset ovat saapuneet Väyrylän kylään lännestä päin. Väyrysiä ei esim. mainita Novgorodin vatjalaisten verokirjassa vuodelta 1500 ja nimi yhteykskään ei viittaa Karjalaan. Perimätiedon mukaan 3 pitkää Väyrysen veljestä tuli Savosta Kainuuseen. Tutkimuksissa on löydetty Mikkelin seudulta samantaisia hautakalmistoja kuin Viikingit tekivät Staraja Ladogassa eli Aldeigjuborgissa Laatokan etelärannalla. Mikkelin Tuukkalan kalmistosta on löydetty kahden eri pituusryhmän ihmisiä ja arveltu, että pidempi ihmisryhmä on tullut lännestä. Heidän keskipi-

Suomen asutus 1540-luvulla
asutuksen leviäminen
ruotsalaisasutuksen raja
(katkoviiva)

1606 YRJÖ ERKINPOIKA

KESTILÄ

Uljuan lekojärvi

1572 PEKKA ERKINPOIKA

PIIPPOLA

Kortteen lekojärvi

TAVASTKENKÄ

1626 ANTTI JUHONPOIKA

1645 ANTTI ANTINPOIKA

KÄRSÄMÄKI

1645 MATTI
PYHÄJÄRVI

21 MÄKIÖINEN

1565 PAAVO PEKANPOIKA

1592 REKO PEKANPOIKA

HIIDENNIEMI

1611 OLLI

1676 PAAVO OLLINPOIKA

1676 PEKKA OLLINPOIKA

1676 ANTTI

1676 JUHO ANTINPOIKA

PIELAVESI

Nilakka

53

Suuri Kuokajärvi

tuutensa viittaa vastaavan ajan ruotsalaisiin. Myös heitä on arveltu hämäläisiksi. Joroisten Pieksämäen seutu on saanutkin nimistöä päätellen asukkaita Hämeestä. Väyryseen saattaa viitata Värilä-niminen vanha asuinpaikka Pälkäneellä, samoin Värälä Kerimäellä. Sukunimen takana oli usein lähtöpaikka, mistä oli tultu nykyiselle asuinpaikalle.

Sukutarinan mukaan Väyryset polveutuisivat Väien-nimisestä viikinkisuvusta. Laatokan rannalla asuneita viikinkejä sanottiin väringeiksi, mikä on saattanut hyvinkin vääntyä savolaisittain Väyryseksi. Nimi Väyrynen saattaa myös johtua sanasta vöyreä (vauras), vöyreinen (vähemmän vauras?), joka vääntynyt Väyryseksi.

Vuosisadan alkupuolella vaikuttaneen Kajaanin rovastin Johannes Väyrysen kerrotaan, tavatessaan toisen Väyrysen etelässä ja tämän kysyessä, ollaanko mahdollisesti sukulaisia, tokaisseen, että se on niin mahdottoman ruma nimi, että sitä ei kukaan ota, vaan se on peritty.

Jo 1500-luvun alkupuolella savolaiset levittäytyivät Tavinsalmelle, Rautalammille, Satakuntaan, Etelä-Pohjanmaalle, Pohjois-Pohjanmaalle sekä Ruotsiin saakka, koska kaskimaat eivät enää riittäneet antamaan elantoa lisääntyväle väestölle. Väyryset ovat olleet mukana Kainuun asuttamisessa kahteen otteeseen, ensimmäisen kerran Savonlinnan Klemetti kirjurin ja sitten linnanpäälikkö Kustaa Fincken asuttamistoimissa. V. 1552 Kustaa Fincke lähetti Oulunjärvelle 140 muuttajaa. Muuttajille luvattiin kolmen vuoden verovapaus. Jo v. 1526 Savonlinnan laamannin käräjillä todettiin, että linnaläänin haltija voi antaa autiomaata eli ns. anekin eli arviokirjan eli kukkarokirjan. Nimi kukkarokirja johtuu siitä, että arviokirjan saaja kantoi sitä kukkarossa kaulalla.

Kainuussa

Ensimmäiset Väyryset mainitaan Oulunjärven asiakirjoissa v. 1558, Olli ja **Mooses** Väyrynen, mutta lienevät tulleet jo useita vuosia aikaisemmin. Perimätiedon mukaan 3 pitkää Väyrysen veljestä olisi tullut Savosta ja tehnyt huuhtaa Salmijärven rannoilla ja teräviä tiedetään veljesten työkalujen olleen; yksi veljeksistä ei hionut kirvestään koskaan keskellä viikkoa, vaan ainoastaan lauantaisin, jolloin ajoi sillä partansa. Asiakirjoissa Olli ja Mooses mainitaan Kiehimensuon neljänneskunnassa. Tultaessa 1570-luvulle Väyryset ovat hävinneet Oulun erämaasta. Näitä edellä mainittuja ei näytä löytyvän Juvan suurpitäjän Joroisten neljänneskunnan voudintileistä vuoden 1547 jälkeen paitsi Olli ilmeisesti Matinpaike v. 1550-56 sekä tuomiokirjoissa mainitaan 26.4. 1562 sekä Olli että **Olli Matinpaike**, jotka tuomittiin 3 markan sakkoon kahdesta mustelmasta, jotka he olivat lyöneet Lauri Pasaiseen. Savon tuomiokirjoissa Juvan talvikäräjillä 10.3.1565 mainitaan nihti **Paavo Pekanpaike** Väyrysen saaneen yhdessä 27 nihdin kanssa kukin 3 markkaa sakkoa siitä, että eivät olleet saapuneet katselmukseen, josta profossi oli tiedottanut.

Pohjanmaalla

Siikasavo sai ensimmäiset savolaiset asukkaansa 1500-luvun puolivälissä. 1560-luvun vilkkaan asutustominnan aikana sai alkunsa Korteiskylä, mutta kun siellä asui peräti kolme Piipposta, niin heiltä seutu sai uuden nimen. Samoihin aikoihin syntyivät myös Pulkkila, Lamu ja Havajoki. Myöhemmin syntyivät Tawastkengän ja vuosisadan lopulla Kestilän kylät. Asutusta lienee kuitenkin ollut näillä kaikilla alueilla, mutta verottaja yhdisteli kyliä ja samat asukkaat saattoivat olla eri vuosina eri kylissä. Usein koko edellä mainitun alueen

kaikki asukkaat oli merkitty Tawastkenkään.

Pyhäjärven seutu sai asukkaansa hieman aikaisemmin kuin Siikasavo. Molemmat alueet kuuluivat Salon suurpitäjään. Pyhäjoen- ja Siikasavossa asui kymmeniä asukkaita, joista jotkut saattoivat esiintyä tilikirjoissa vain parina kolmena vuotena ja hävitä sitten. Esimerkiksi Pyhäjärvellä on verotalonpoikien lisäksi merkitty itsellisuetteloon v. 1592 40 itsellistä ja v. 1595 peräti 68 itsellistä. 25-vuotinen sota eli kainuulaisittain rappasota aiheutti myös, että useat talot olivat vuosikausia autioina ja veronmaksukyvyttömiä 1500-luvun lopulla. Pyhä- ja Siikajokien savoista tavatut Väyryset esiintyivät milloin vuotuisveroluetteloissa, milloin maksoivat vain kymmenyksiä ja ajoittain heidät oli merkitty vain itsellisten, uudisasukkaiden ja kirvesmiesten joukkoon tai jonakin vuosina heitä ei mainita lainkaan.

Pyhäjärven Mäkiöiskylään eli Vuohomäkeen perusti **Paavo Pekanpoika** uudistilan ja esiintyy ensimmäisen kerran asiakirjoissa 1565 ja noin v. 1540 syntynyt Paavon veli **Reko Pekanpoika** 1592. Rekon hävittyä asiakirjoista vuoden 1629 jälkeen hänen manttaalinsa on liitetty veronalennuksen yhteydessä Matti Wäyrykselle v. 1633. Kainuuseen v. 1608? (1609) ilmestynyt Reko lienee Reko Pekanpoika.

V. 1611 Kaarle IX otti talonpoikaisnihtejä vallatakseen Sums-koin linnan Vienen Karjalassa, jolloin Pyhäjärven Hiidenniemeltä **Olli Laurinpoika?** **Paavonpoika?** s. 1567 mainitaan ensimmäisen kerran ja on todennäköisesti edellä mainitun Paavon poika. Paavo Pekanpojan tilan isännöyden otti v. 1571 haltuunsa **Olli**, joka lienee **Olli Matinpoika** Joroisilta. Mäkiöiskylän Wäyrysen isäntinä olisi muutoin ollut sadan vuoden aikana 5 sukupolvea, mikä ei ole mahdollista.

V. 1645 Pyhäjärven kylästä otettu nihdiksi **Matti Wäyrynen** (s.1610), joka eversti Johan

Flemingin rykmentin Jakob Mannin komppaniasta mainitaan karanneeksi pääkatselmuksessa Kemissä v. 1645 sekä v. 1647 katselmuksessa Arvid Jönsson Bjuggin komppaniassa uudelleen karanneeksi, etsitään jälleen. Matti on kaiken todennäköisyyden mukaan Ollin poika Hiidenniemeltä ja hänen myöhemmistä vaiheista ei ole tietoa. Samaan aikaan Pyhäjärven Mäkiöiskylässä isännöi Matti Matinpoika Wäyrynen.

Kärsämäelle puolestaan perusti uudistilan **Antti Juhonpoika** Wäyrynen Savosta ja mainitaan ensimmäisen kerran käräjillä vuonna 1626. Vuonna 1644 Oulun läänin maaherra Hans Kyle antanut Antti Juhonpojalle lupakirjan 1/4 manttaalin kruununtilan haltijaksi.

Kärsämäen Väyrölä häviää asiakirjoista samoinkuin Hiidenniemen Väyryläkin 1600-luvun loppupuolella.

Sukutarinan mukaan **Erkki Wäyrysen** perhekunta on saapunut Kestilän seudulle Etelä-Pohjanmaalta. Kun ensimmäinen Erkin jälkeläinen **Pekka Wäyrynen** esiintyy Salon itsellisuettelossa 1576 ja todennäköisesti jo aikaisemminkin vuotuisveroluettelossa mainittu **Pekka Erkinpoika** on samainen Pekka Wäyrynen, täytyy Erkki Wäyrysen olla asunut Etelä-Pohjanmaalla jo vuosisadan alkupuolella. Savolaisethan olivat uusilla asuinsijoillaan edelleen kaskenpolttajia ja hyvien kaskimaiden loputtua siirtyivät uusille seuduille ja Erkki Wäyrysen jälkeläiset lopulta asettuivat nykyisen Kestilän alueelle.

Kuten edellä on mainittu, Erkki Wäyrysen ensimmäinen jälkeläinen Pekka Erkinpoika Wäyrynen mainitaan Salon itsellisuettelossa v. 1576. Jo aikaisemminkin Salon suurpitäjässä nimijärjestyksestä päätellen vuotuisveroluettelossa mainittu Erkki Pekanpoika on samainen Pekka Wäyrynen, jonka ruokakuntaan kuului 5 nokkaa vuonna 1572. Myöhemmin Pekka mainitaan milloin Korteisen, Havasjoen tai Tawastkengän kylissä. Kestilähän ilmestyy asiakirjoihin vasta vuosisadan lopulla.

Kestilässä mainitaan vasta 1599 Pekka Pekanpoika Wäyrynen. Pekan veli **Yrjö Erkinpoika** ilmestyy Kestilän asiakirjoihin v. 1606. Tässä yhteydessä mainittakoon, että Wäyryset yleensä merkittiin rutiköyhiksi ja veronmaksukyvyttö- miksi. Vasta 1600-luvun puolivä- lissä Wäyryset alkavat vaurastua.

Kainuussa uudelleen

Wäyryset ilmestyvät uudelleen Kainuuseen v. 1608, jolloin **Pekka s.1557** ja **Pekka (pitäisi olla Reko s.1567)** mainitaan Juhana Ottenpojan maantarkastuksessa maakirjassa, uudisasukkaita, rutiköyhiä, 1/8 veromanttaalia ja lisäksi toinen Pekoista maini- taan poisjuosseeksi. Nämä kaksi Wäyrystä ovat saapuneet Kainuu- seen, koska Kaarle IX halusi asuttaa uudelleen rappasotien jäljiltä autioiksi muuttuneen Kainuun. Reko vaikuttaisi olevan Reko Pekanpojan poika Pyhäjärveltä ja Pekka, Pekka Pekanpoika Wäyry- nen Kestilästä. Kuningashan oli luvannut Kainuuseen muuttaneille kuuden vuoden verovapauden ja vapautuksen sotaväenotosta. Pekka asettui asumaan Raappanmäkeen Osmangajärven rannalle ja Reko Paakanajärvelle.

Kolmas Kainuuseen Kongasjärven Kongasmäelle 1600-luvun alkupuol- ella muuttanut **Heikki** Wäyrynen Wäyrylän kylästä on maksanut ensimmäisen kerran viljakymmenyksiä v. 1642 eli samana vuonna, kun ensimmäinen raamatun käänös suomeksi ilmestyi. Heikki on ottanut haltuunsa Paavo Halosen, myöhemmin Matti Tikkasen aution. Verottaja näyttää tuohon aikaan vahvistaneen asian. Autiokäsittelyjä mainitaan vuosien 1626-42 käräjäpöytäkirjoissa vain 2 kappa- letta, vaikka useiden talojen isännät vaihtuivat Kainuussa edellä mainittuina vuosina. V.1638 Heikki Matinpoika Sipolasta Matti- lan (Laurilan) talon vävy, runsaan peninkulman päässä Kestilän Wäyry- lästä, on otettu nihdiksi 30- vuotiaana. Eversti Hans Kylen rykmentin katselmuksessa Oulussa

v. 1639 Heikki Matinpoika maini- taan Jakob Mannin komppaniassa. Vuosien 1640 ja 1641 katselmuksis- sa samoin Jakob Mannin komppanias- ta Heikki Matinpojan sanotaan olevan Kajaanin pitäjässä ja hänen sijallaan olevan Olli Pekan- pojan Lamusta. Olli Pekanpoika on siis ollut Heikki Matinpojan sijaisnihti, jolle Heikki Matin- poika on joutunut maksamaan ns. pestirahan, joka tuohon aikaan on ollut 100 taalaria. Rengin vuosipalkka on ollut samaan aikaan 6-10 taalaria. Vuonna 1653 Heikki Wäyrynen on muuttanut porvariksi Kajaanin kaupunkiin, jonka kreivi Pietari Brahe, Kajaanin vapaaher- rakunnan haltija, perusti vuonna 1651. Kongaksen tai tuohon aikaan jo Wäyrylän isännyyden otti hal- tuunsa Heikin veli Matti.

Kestilän Wäyrylään on tullut isännäksi v. 1639 itsellinen Matti Wäyrynen. V. 1640 Matilla on ollut nuori tamma, kolme leh- mää, yksi vasikka ja kolme nuorta lammasta. V. 1641 lampaat ovat kadonneet, etteivät vain olisi menneet Heikki-veljen mukana Kainuuseen. Pari vuotta myöhemmin v. 1645 Kajaanin pitäjän Auhon kylässä on otettu nihdiksi **Matti** Wäyrynen, joka pääkatselmuksessa 22.7. Kemissä eversti Johan Flem- mingin rykmentistä, Märten Theet- sin komppaniasta mainitaan poissa- olevaksi. Eversti Herbert Glad- steinin rykmentin vuoden 1647 kotona olevan sotaväen katselmuk- sessa Vaasassa 26.7. Matti maini- taan kotona olevien nihtien luet- telossa kapt. Arvid Jönsson Bjug- gin komppaniassa edelleen poissa- olevaksi, samoin kenraalimajuri Nils Bäätsin rykmentin, mutta edelleen kapteeni Bjuggin komppa- niassa vuoden 1651 katselmuksessa. Kun Kainuun väenotot v. 1653 lakkautettiin, niin Matti on ottanut Kongasjärven Wäyrylän isännyyden veljensä Heikin jälkeen v. 1654, jolloin Kajaanin pitäjän miehiä ei enää mainita Pohjanmaan rykmentin rullissa.

Sotkamon Nuasjärveltä tavataan 1680-luvulla **Heikki** Wäyrynen ja Jormasjärveltä 1670-luvulla

Pekka Wäyrynen. Heikki Wäyrynen on lähtöisin Paakanajärveltä Markus Wäyrysen poikana. Pekka Wäyrysen täytyy olla lähtöisin muualta kuin Kainuusta, Kestilästä tai Pyhäjärven Hiidenniemeltä, koska Kainuun, Kestilän ja Hiidenniemen sukuhaaroilla on ollut samaan aikaan Pekka-nimiset pojat. Pekka voinee olla lähtöisin Nurmeksen Savikylästä Juho Wäyrysen poikana. Vuonna 1696 sekä Heikki että Pekka mainitaan tutkintaluettelossa kuolleiksi.

Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan asutus oli 1600-luvun aikana jatkuvien muutosten alaisena. V. 1617 solmitun Stolbovan rauhan ja vv. 1656-58 käydyn ruptuurisodan jälkeen kantavaestöä, ortodokseja muutti pois ja tilalle tuli lännestä ja pohjoisesta väkeä. Asutus vaihteli näin jatkuvasti. Stolbovan rauhan jälkeen Käkisalmen lääniin muuttajille luvattiin vapautus sotaväenotoista ja tämä houkutteli väkeä.

Kainuu oli muun muassa vapautettu väenotoista, mutta sieltäkin laadittiin ensimmäiset ruodutus- ja väenottoluettelot v. 1627, mutta vasta v. 1631 ensimmäiset kainuulaiset joutuivat sotaan vieraalle maalle. Kainuulaiset pitivät aluettaan verrattavissa Käkisalmen lääniin ja vierastivat väenottoja. Sotaväkeen otetut karkasivat ja piileskelivät erämaissa tai pakenivat Käkisalmen lääniin ja Venäjälle asti. Vuonna 1630 otettiin nihdiksi Juho Pekanpoika Wäyrynen Osmangin kylästä, nykyisestä Paltamosta, 23-vuotiaana. Saman vuoden syksyllä laadittiin vielä väenottoluettelo Kainuusta, jossa mainitaan Juhon veli Martti s. 1602, mutta ei enää myöhemmissä ruodutus- eikä väenottoluetteloissa. Tammikuun 1 päivänä 1631 Oulussa pidetyssä katselmuksessa mainitaan Juho Wäyrynen Osmangin kylästä, mutta samana vuonna Saksaan vietyjen nihtien luetteloista ei enää Juhoa löydy. Liekö karannut Käkisalmen lääniin, jossa mainitaan

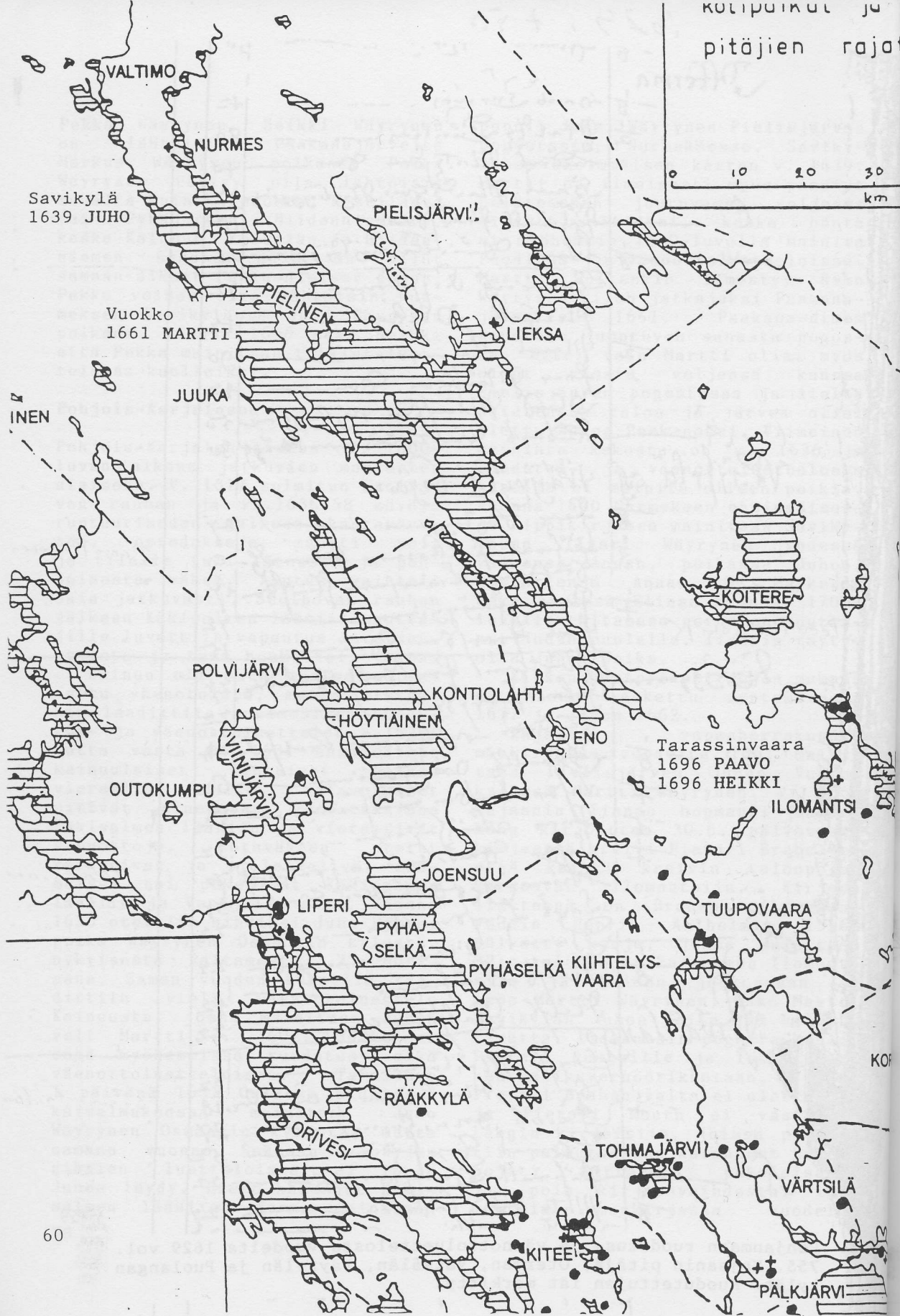
populi **Jussi** Wäyrynen Pielisjärven pogostassa, Nurmeksessa, Savikylässä ensimmäisen kerran v. 1639. Martti on ilmeisesti myös paennut pelätessään joutuvansa veljensä sijasta nihdiksi, koska häntä ei myöhemmin 1630-luvulla mainita ruoditus- ja väenottoluetteloissa. **Martti** kuitenkin ilmestyy Reko Wäyrysen tilan jatkajaksi Paakanajärvelle 1641. Paakana-nimen sanotaan juontuvan sanasta pogosta. Ettei vain Martti olisi myös ollut vuosia veljensä kanssa Pielisjärven pogostassa ja sieltä palattuaan taloa ja järveä olisi alettu sanoa Paakanaksi. Viimeinen maininta Rekosta on v. 1636 ja ruodutus- ja väenottoluettelossa hänellä ei mainita olleen poikia. Vuonna 1690 Nurmeksen ensimmäisessä rippikirjassa mainitaan Savikylässä **Iivari** Wäyrynen yhdessä vaimonsa Annan, poikansa Juhon, tyttäriensä Annan ja Marketan sekä äitinsä Elinan kanssa. 1700-luvulle tultaessa perhe on muuttanut Juuan puolelle. Iivarin täytyy olla Juhon poika.

Kirkon historiankirjojen mukaan on Annan laskettu syntymävuosi 1677 ja Juhon 1662.

Kajaanin vapaaherrakunnan maakirjassa vuodelta 1661 mainitaan Pielisjärven Juuan Vuokon kylässä **Martti** Wäyrynen. V. 1663 Kajaanin linnan hopmanni Samuel Lång kirjoittaa 30.6. päivätyssä kirjeessä kreivi Pietari Brahelle, että kaikki kreivin talonpojat karkaavat Ilomantsiin. Kirjeen liitteenä on Brahean (Lieksan) voudin Henrik Ahlholmin 15.6. päivätty kirje, jossa mainitaan 32:n talonpojan karanneen Ilomantsiin ja heidän joukossaan on myös Martti Wäyrynen. Onko Martti Savikylän Juhon poika jää selvitettämättä. Ilomantsin pogosta kuului Pietari Ruuthille ja Inkerinmaan kenraalikuvernöörrikuntaan, jonne Pietari Brahen valta ei ulottunut, ja Pietari Ruuth ei vastannut Långin kirjeisiin, joissa pyydettiin palauttamaan karanneet talonpojat. Sittenkin pakolaisasia jäi pois kirjeenvaihdosta. Ilomantsin maakirjassa vuodelta

Oterma

Oterma	$-\frac{1}{8}$	Anders Engström	42
	$\frac{1}{2}$	Mattias Engström	80
		Anders Mattsson	40
		Anders Mattsson	32
		Anders Mattsson	15
	$-\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	25
		Anders Mattsson	32
		Anders Mattsson	42
	$\frac{1}{2}$	Anders Mattsson	90
		Anders Mattsson	42
Väisälä		Anders Mattsson	50
		Anders Mattsson	30
		Anders Mattsson	24
	$\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	50
	$\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	24
	$\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	92
		Anders Mattsson	15
		Anders Mattsson	24
		Anders Mattsson	22
	$-\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	24
Puolangan	$\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	62
	$-\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	32
	$-\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	32
	$\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	32
		Anders Mattsson	70
		Anders Mattsson	37
		Anders Mattsson	22
	$\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	22
		Anders Mattsson	42
		Anders Mattsson	22
Väisälä		Anders Mattsson	32
	$\frac{1}{4}$	Anders Mattsson	18
		Anders Mattsson	27
		Anders Mattsson	52
		Anders Mattsson	22
	$-\frac{1}{8}$	Anders Mattsson	22
		Anders Mattsson	22
		Anders Mattsson	22
		Anders Mattsson	22
		Anders Mattsson	22

1696 mainitaan Sonkajan kylässä **Heikki** ja **Paavo** Wäyrynen merkin-
nällä karanneita. Paavo ja Heikki
ovat todennäköisesti Paavo ja
Heikki Ollinpojat Pielavedeltä
ja lähtöisin Pyhäjärven Hiidennie-
meltä Olli Ollinpojan poikia.

Savossa jälleen

Kainuu oli vv. 1650-81 läänitetty-
nä vapaaherrakuntana kreivi Pieta-
ri Brahelle. Vapaaherrakuntaan
kuuluivat myöhemmin myös Salon
suurpitäjä, Pielisjärven pogosta,
Iisalmi ja Kuopio. Vuonna 1653
kreivi Pietari Brahen onnistui
saamaan aikaan järjestelyn, jossa
väenotot lakkautettiin hänen
vapaaherrakunnassaan Paltamon,
Sotkamon, Iisalmen ja Kuopion
pitäjissä. Vastapalvelukseksi
hän lupasi asettaa 30 rakuunaa
vartioimaan Venäjän rajaa. Kriisi-
aikoina, kuten Kaarle X Kustaan
Venäjän sodan aikana rakuunoita
oli aseissa 60-70 miestä. Lisäksi
kainuulaiset sitoutuivat puolusta-
maan aluettaan nostomiesten voimin
sodan sattuessa.

Brahen järjestelyihin tuli
muutos v. 1676, jolloin Ruotsi
joutui sotaan Tanskaa vastaan.
Kuningas Kaarle XI peruutti kai-
nuulaisten, Iisalmen ja Kuopion
vapautuksen sotaväenotoista,
koska armeija tarvitsi kipeästi
miehiä. Kainuulaiset eivät helpos-
ti taipuneet heille epämieluisaan
järjestelyyn, vaan suhtautuivat
väenottoihin samaan tapaan kuin
ennen kreivin aikaa. Kutsuntoihin
tuli vain pieni osa niihin määrä-
tyistä miehistä ja suurin osa
niistä, jotka oli kirjoitettu
nihdeiski, pakeni välittömästi
korpien kätköihin. Vuosina 1676-
78 Kainuusta kirjoitetuista 380
nihdistä saatiin armeijaan ote-
tuiksi vain 52. Vuonna 1683 kunin-
gas vahvisti Kajaanin läänin
sotilassopimuksen, jossa kainuu-
laiset saivat korvata väenoton
pitämällä vakinaista sotaväkeä
sekä maksamalla korvauksia väen-
otoista. Kajaanin linnan miehistön
tueksi asetettiin 150 miehen
suuruinen jalkaväkiyksikkö, johon

kainuulaiset tyytyivät.

Myös Iisalmessa suoritettiin
v. 1676 väenotto, jossa kirjoihin
merkittiin 35 kulkuria, joiden
joukossa myös **Pekka Ollinpoika**
Wäyrynen ja **Antti Wäyrynen**. **Juho**
Antinpoika Wäyrynen kirjattiin
Pekka Antinpoika Tossavaisen
sijaisnihtinä. Juho on siis saanut
pestirahan, joka tuohon aikaan
on ollut keskimäärin 190 vaskitaa-
laria. Kaikki edellä mainitut
olivat Iisalmen Pielavedeltä.
Iisalmen ruodutusluettelossa
mainitaan myös Johan Pistlekorssin
rälssissä torppari **Paavo Ollinpoi-**
ka Wäyrynen. Kajaanin vapaaherra-
kunnan henkikirjassa mainitaan
Paavo Wäyrynen Iisalmen Pielaveden
kylästä vuonna 1676, muttei enää
vuonna 1677. Ettei vain Paavo
olisi karannut väenottoja?

Vuoden 1677 katselmuksessa
6.3. Viipurissa eversti Otto
Reinhold Tauben rykmentistä majuri
Tönnis Johan von Billinghausin
komppaniasta mainitaan kulkurit
Pekka Ollinpoika Wäyrynen ja
Antti Wäyrynen poissaolevien
ja karanneiden luettelossa ja
Juho Antinpoika Wäyrynen komenne-
tuksi Ruotsiin eversti Carol
Saltenbergille. Vuonna 1678 pää-
katselmuksessa Viipurissa kirja-
taan, että jäljempänä mainituista
kulkureista kukaan ei ole tiennyt
antaa pääkatselmukseen selvitystä,
kihlakunnanoikeuden täyttämää
todistusta poissaolosta. Vuonna
1681 savolaisen sotaväen katsel-
muksessa Riiassa mainitaan **Heikki**
Ollinpoika Wäyrynen. Edellä maini-
tut Ollinpojat lienevät Olli
Ollinpojan poikia Pyhäjärven
Hiidenniemeltä. Antti Wäyrynen
ja Juho Antinpoika Wäyrynen ovat
mahdollisesti Antti Juhonpoika
Wäyrysen jälkeläisiä Kärämäeltä.
V. 1645 Johan Flemingin rykmentin
pääkatselmuksessa Kemissä 22.7.
mainitaan vuoden 1645 nihdin
Antti Antinpojan Kärämäeltä
karanneen, mutta tilalle on otettu
Antin veli Paavo Juhonpoika,
joka vuonna 1646 on komennettu
Kalmariin. Ettei vain edellä
mainittu Antti Wäyrynen ole samai-
nen karannut Antti Antinpoika?

Kaikki edellä minitut ovat todennäköisesti muuttaneet Iisalmen seudulle välttääkseen väenottoja. Paavo Ollinpoika ja Heikki Ollinpoika Wäyrynen ovat todennäköisesti samat Paavo ja Olli Wäyrynen, jotka mainitaan Ilomantsin Tarassinvaarassa vuonna 1696 karanneiksi. Siellä suku jatkuu Olli Wäyrysenä.

1600-1700-lukujen vaihteessa Ilomantsin Iknonvaarassa ja Kiihtelysvaaran Heinävaarassa mainitaan **Pekka** Wäyrynen. Onko sama Pekka Ollinpoika Wäyrynen, joka otettiin Pielavedeltä nihdiksi 1676.

Kestilässä mainitaan Antti Antinpojalla posti- ja kestikievarin pitäjällä olleen v. 1676 Matti ja Pekka nimiset pojat, joista myöhemmin mainitaan vain Matti. Pekka Antinpoika saattaa myös olla muuttanut Ilomantsiin tai Kiihtelysvaaran seuduille.